

Budowanie odporności gospodarstw mlecznych – uczmy się razem od siebie

Sprawozdanie z wyjazdu do Lille (Francja) w ramach projektu R4D¹

Polskie gospodarstwa mleczne stoją przed takimi samymi wyzwaniami, co inni producenci w UE. Coraz częściej doświadczają oni wahań cen, niepewności dochodów, ekstremalnych zjawisk pogodowych, zmian regulacji na rynku mleka oraz zasad produkcji. Trudno poradzić sobie z każdą z tych zmian z osobna, jeszcze trudniej gdy trzeba zmierzyć się z kilkoma jednocześnie. Jak trwale wzmocnić odporność gospodarstwa na wstrząsy zachodzące w jego otoczeniu?

Naukowcy od wielu lat zwracają uwagę, że odporność systemów rolniczych można budować na innowacjach, sieciach i współpracy. Jednak skuteczność jakichkolwiek działań w tym zakresie uwarunkowana jest aktywną wymianą wiedzy między wszystkimi zainteresowanymi stronami: rolnikami, doradcami, naukowcami, dostawcami surowców i technologii oraz społeczeństwem.

Wychodząc naprzeciw tym możliwościom powstał projekt Resilience for Dairy (R4D), który angażuje 120 pilotażowych gospodarstw mlecznych z 15 różnych krajów UE, 18 instytucji doradczych i naukowych oraz 16 koordynatorów gospodarstw. Jego podstawowym celem jest upowszechnienie wśród producentów mleka rozwiązań, które w największym stopniu zwiększają odporność gospodarstw mlecznych na wstrząsy ekonomiczne, społeczne, środowiskowe i instytucjonalne. „Wiele rozwiązań już istnieje, ale są one rozproszone wśród hodowców. Ideą R4D jest spotkanie się, omawianie i dzielenie się inicjatywami między krajami”, wyjaśnia Valérie Brocard, koordynator projektu w Institute De L'elevage (IDELE).

Polskę w projekcie reprezentuje 10 gospodarstw pilotażowych z województwa kujawsko-pomorskiego, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie oraz przedstawiciele organizacji doradczych i dostawców w branży mleczarskiej.

W dniach 14-16.03.2023 r. polska grupa 12 osób, reprezentujących NDA (National Dairy AKiS, czyli Krajowa Grupa AKiS branży mleczarskiej) uczestniczyła w europejskich warsztatach R4D. Zasadniczym celem spotkania było zapoznanie uczestników z rozwiązaniami stosowanymi w gospodarstwach mlecznych w Belgii i Francji oraz dyskusja na rozwiązaniami budującymi odporność w różnych krajach uczestniczących w projekcie R4D.

Pierwsze z odwiedzanych gospodarstw, należące do **Dirka Vandecandelaere w Wervik**, można nazwać przeciętnym we Flandrii, z około 115 krowami mlecznymi. Gospodarstwo wyróżnia się jednak podejściem do zagadnień odporności. Jest ono aktywnym uczestnikiem w

---

¹ Projekt Resilience for Dairy (R4D) otrzymał dofinansowanie z programu Unii Europejskiej w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020” na podstawie umowy o dofinansowanie Nr 101000770

wielu projektach realizowanych przez INAGRO (Instytut Badawczy we Flandrii Zachodniej), które pozwalają mu na innowacyjne wykorzystanie zasobów. Podczas wizyty zaprezentowano cztery projekty, w których uczestniczy gospodarstwo: 1) systematyczny pomiar

młodego bydła (waga, wzrost i obwód w kłębie), jako źródło informacji o przyszłej wartości zwierząt w produkcji mleka; 2) wykorzystanie wody deszczowej do różnych celów w gospodarstwie (podziemne zbiorniki w oborze); 3) ocena poziomu emisji dwutlenku węgla w gospodarstwie i wdrażanie strategii ograniczających ślad węglowy; 4) analiza kosztów pasz, w podziale na ich składniki.

Stevenowi Van Parys w Machelen

w drugim odwiedzanym gospodarstwie belgijskim udało się zintegrować różne systemy automatyzacji w jednej nowej oborze dla 120 krów mlecznych, dzięki czemu oborę można uznać za w pełni zautomatyzowaną. System tworzą dwa roboty udojowe, stół paszowy z automatycznym systemem podawania

przez centralny korytarz, zgarniacz obornika z separatorem obornika i automatycznym napełnianiem, kontrolowany ruch krów. Dodatkowo gospodarstwo posiada biogazownię wykorzystującą jako substrat wyłącznie gnojowicę bydlęcą.

W kolejnym dniu zaprezentowano **gospodarstwo EARL de la Clarine (Amaury Smets)**, znajdujące się zaledwie 15 km od francuskiego Lille. Powierzchnię gospodarstwa stanowi 71 ha UR, w tym połowa to użytki zielone. Mleko od 55 krów jest

przetwarzane na jogurt i lody, które sprzedawane są w pobliskim sklepie spółdzielczym. Sklep

oferuje różne produkty pochodzące tylko od członków spółdzielni (mleko i nabiał, mięso, wędliny, warzywa, owoce i przetwory itp.). Sklep istnieje już od 30 lat, ciesząc się dużą popularnością wśród okolicznych mieszkańców.

Ostatnie gospodarstwo **Jean-Marca Burette we Fleurbaix (Nord)** posiada stado krów liczące 74 krów, a UR w przewadze stanowią użytki zielone. Cechą charakterystyczną tego gospodarstwa jest upraszczanie pracy: sezonowość wycieleń, uprawa bezorkowa, delegowanie uprawnień. Gospodarstwo zajmuje się również szeroko rozumianą komunikacją ze społeczeństwem organizując u siebie wizyty dzieci i młodzieży ze szkół, szkolenia oraz udzielając licznych

wywiadów w mediach. Warto wspomnieć, że tego rodzaju aktywność gospodarstw jest wspierana z budżetu państwa.

Dodatkowym punktem programu były prezentacje kilku innowacji stosowanych w gospodarstwach pilotażowych w różnych krajach. Podczas warsztatów w drugim dniu wizyty dyskutowano o ich zaletach i wadach oraz stosowanych wariantach w innych gospodarstwach. Zaprezentowano m.in. metody zarządzania zasobami ludzkimi, poprawiające zaangażowanie do pracy (Węgry), aplikację do zarządzania stadem krów mlecznych z wykorzystaniem lean management (Finlandia); Wprowadzenie wypasu do gospodarstw o intensywnej produkcji mleka (Niemcy); Pozostawianie cieląt przy matkach po ocieceniu (Belgia). Pan Ryszard Bączkowski, właściciel gospodarstwa pilotażowego w województwie kujawsko-pomorskim, zaprezentował rozwiązanie stosowane u niego, a mianowicie dogłębne aplikowanie gnojowicy, zmniejszające emisję amoniaku i straty azotu które w czasie szalejących cen nawozów sztucznych wzbudza coraz większe zainteresowanie rolników. Uczestnicy spotkania dopytywali o szczegóły oraz sami ujawniali możliwości dalszych usprawnień.

Pomimo strajków we Francji i związanych z tym problemów komunikacyjnych, organizatorom udało się zrealizować program spotkania, który z perspektywy uczestników ceniących sobie bezpośrednią dyskusję z innymi producentami mleka, był bardzo atrakcyjny. Spotkanie w Lille było drugim spośród pięciu warsztatów europejskich, po Dublinie w 2022 r. Kolejne spotkanie planowane jest w lipcu tego roku w Słowenii.